

Dr. FAHREDDİN KERİM

Ankara caddesi 71

İSTANBUL

Tel. is 1350

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türkiye için 2 1/2, Âla kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene
15 Kânunisanı 1931

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

15 Janvier 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 313

Halk için tibbî sütun

A'MALIK

SEBEBLERİ VE KORUNMA ÇARELERİ

İnsanî endişeler her taraf edile bilse de a'maların devlet bütçesine verdiği zian kâfi bir ihtimam 'amili kalır. Tekrar ederiz ki bu cerahatlı iltihab gerek yeni doğan çocuklarda , gerek yetişmiş kimselerde olsun 'aynî hastalıktır . Kadın ve erkek bel so'ukluğu hastalığına uğramış oldukları zaman bilmelidirler ki hastalığın akdığı cerahatle mülevves olan parmaklar göze dokunacak olursa derhal bu hastalığın gözlerde 'alevlendiği görülecektir. Bunun için bu hastalığa tutulmuş olanlar ellerini usulî bir surette temizlemelidirler. Yalnız sabunla temizlemek kâfi değildir .

Süblime mahlûlile yahud alkol ile de el ve parmaklar temizlenmelidir. Çocuklarda bu hastalık ekseriya iki gözü birden istilâ eder . Diğer gözü ihtimamlı bir surette muhafaza etmelidir .

Hasta olmayan gözü kapamalı tâ ki hasta gözden sağlam göze cerahat girüb bu göze de hastalığın zehri geçmesin . Hasta olan sağ göz ise çocuk sağ tarafına yatırılmalı , hasta olmayan göz yukarıda kalmalı . Bu suretle hastalığın akıntısı diğer gözün üzerine akmaz. Büyük adamlarda da bu noktaya ehemmiyyet verilmelidir . Bu hastalığın ağızda tekevvün ettiğininide kayd edelim . En ziyade kör yapan hastalıklardan olan bu 'illetin azalması için halk arasına sıhhi ma'lûmatın ve 'umumi Hıfzı sıhbaya dair ve sade lisanla yazılmış küçük kitaplar dağıdılmakla, konferanslar ve sinemalar la da bu işi kuvvetlendirmek lâzımdır. Temizlik fakat 'ilmî ve tibbî temizlik, gerek bu hastalığa gerek diğer hastalıklara tutulmanın en emin çaresidir. Akıntısı olan gebeler bahusus bu akıntı bel so'ukluğu neticesi ise vaz'ı haml etmeden evvel bu akıntıyı yapan

hastalığı tedavi etdirmeli; aksi takdirde çocuk doğarken gözü bu akıntı ile mülevves olarak hasta ve kör olmak tehlikesine ma'ruz olduğunı bilmelidir. Çocuğun gözüne bu bel so'ukluğu mikrobunu bir def'a hücum ettikten sonra da çocuğun gözlerinin kurtulması kolay olmayacağına nazaren, a'ma bir bedbaht çocuğun anası olacaklarını analar bilmelidirler.

Bununla beraber yukarıda söylediğimiz veçhile çocuk doğar doğmaz gözlerinin bol ve temiz su ile yıkandıktan sonra Crédé usulunun tatbiki sayesinde tehlike çok azalır.

BA'ZI FA'İDELİ İZAHLAR VE TEDAVİ NOTLARI

Bu hastalık büyüklerde, yeni doğan çocuklarda olduğundan daha zalimdir. Ba'zan tabibler, ebeler, hasta bakıcılar bu hastalığa, sirayet tarikile, tutulurlar .

Bel so'ukluğuna tutulmuş oğullarının çamasırından bu hastalığı almış pek yaşlı kadınlar görülmüştür . Bel so'ukluğundan mütevellid göz zari iltihabı çocuk doğduktan 2 ilâ 5 gün sonra yüz gösterir .

Yeşilimsi ba'zan altın sarısında bir cerahat kirpiklerin kenarını bulaştırır , göz kapakları açılır açılmaz , sel gibi akar , göz kapağını açanın yüzüne sıçrar. Çocuk gözünü açmaz . Mükemmel fakat pek fazla 'anif olmayan bir tedavi tatbik olunursa gözün «Karniyye» denilen şeffaf kısmına bir zarar gelmez , akıntı kesilir. Gözün siyahı sağlam kalır .

Hastalığın eyiliğe yüz tutmuş olduğunun alâmeti : 1' şiş ve gergin olan üst göz kapağı üzerinde müsta'raz kıvrımlar hasıl olur. 2' Çocuk vakit vakit gözlerini açmaya başlar.

Hastalığın fenalaşmasının alâmeti :

Çocuğun gözleri kapalı kalır. Gözün siyahında yara olur, gözün karniyyesi delinir, fıtık hasıl olur. Kara su [Glaucome] ile buftalmia denilen ve gözlerin öküz gözleri gibi fırlak bir hal alması 'arızaları munzam olur. Bu hastalık büyük adamlarda ekseriya bir gözde olur ve tercihen sağ gözde olur; 'arızalar 'aynı 'arazlardır, çünkü 'aynı marazlardır. Büyük adamlarda kapakların şişkinliği bir az fazla olur, gözün şeffaf kısmında yara hasıl olması meyli daha ziyadedir.

TEDAVİ

Bu hastalığın en iyi tedavisi bundan sakınmaktır, bundan bir parça bahs etmişdik. Kitabımızın nihayetinde (Göz hastalıklarından sakınmak çarelerini sür'atle gözden geçirelim) 'unvanlı hatememizde tekrare edeceğiz. Bu noktayı ne kadar tekrar ve bu noktada ne kadar ısrar etsek azdır.

İlk iş validenin doğum yolunun ve çocuğun gözünün fennî bir surette temizlenmesidir.

Çocuğun başı doğum yolundan çıkar çıkmaz ve her halde göbeği kesilmeden evvel çocuğun göz kapakları temizlenmelidir.

Doğumu ta'kid eden günlerde yeni doğan çocuğun gözlerini muhtelif mikroblardan sakınmalıdır. Gözün şeffaf kısmının ne halde bulunduğunu her gün görmelidir. Ve en ufak bir 'arıza görüldünce hemen bir hekime müraca'at etmelidir. Gündüzleri her sa'at, geceleri her iki sa'atda bir def'a yeni doğan çocuğun gözleri kaynamış ve so'utulmuş temiz bir suya batırılmış pâk « Hydrophile » ya'nî su çeken pamuk ile temizlenmelidir, sonra kirpiklerin altları ve göz kapaklarının köşeleri silinmelidir, hiç bir çapak, hiç bir sızıntı kalmamalıdır.

İfrazatın akup gitmesine mani' olmak ve akıntıyı cezb ve bel' etmek için gözlerin üzerine ıslatılmış ve sıkılmış pamuk parçası konmalıdır. ve bu pamukları sık sık değiştirmelidir. Her yirmi dört sa'atde iki def'a aşağıdaki su dahi kullanılmalıdır:

Permanganate de Potasse	1 Gram
Eau distillée [İmbikden çekilmiş su]	1 Litre

Yarısı bu sudan yarısı ılık su ile dolu bir kâsenin içine batırılmış pamukla, göz kapakları açılmış olduğu halde, gözün içine beş dakika akıtılmalıdır. Bu esnada kapaklar hafifce el ile hareket ettirilmelidir, tâki bu 'ilaçlı su gözün her tarafına temas etsin ve gözün her tarafını temizlesin.

Ne Yapmalıdır ?

Hulâsa:

1 — Gündüzleri her sa'at, geceleri her iki sa'atda bir kerre kaynamış ve so'utulmuş ılık su ile temizlemeli.

2 — Sabah ve akşam birer def'a beş dakika devam etmek üzere gözlerle yukarıda nisbeti bildirilen ve üzerine yarı yarıya ılık su ilâve olunan Permanganate mahlûlünden akıtmalı.

3 — 10 da 2 isbetinde argyrol mahlûlünden sabahleyin sa'at ona doğru ve öğleden sonra sa'at 2—4 e doğru gözlerle damlatmalı.

4 — Temizlenmeden sonra akşam sabah 100 de 1 nisbetinde Nitrat d'argent 3 veya 4 damla göze Kont gut «Compte - gouttes » la damlatılmalıdır. Kont gutda kalan ilac tekrar şişeye konmamalıdır. Geceleri hiç olmazsa 2 def'a 10da2 nisbetinde argyrol mahlûlu damlatılmalıdır.

Çocuk gözlerini açmaya başlayınca şifanın alâmeti olur. O zaman damlaların 'adedi tedricen azaltılır.

Tedavinin nihayetinde gözlerle 10da1 nisbetinde argyrol merhemi koymak kâfidir.

Gözün Karniyyesinde bir yara kalmış olursa bundan telâş etmeye mahal yokdur. Müttehassis bunu usulu dahilinde tedavi eder, ve olsa olsa gözün bu şeffaf kısmında ehemmiyetsiz bir leke kalır.

Ne Yapmamalıdır ?

Gözün üzerine buz koymak fâidesiz ve tehlikelidir; bunu yapmamalı; şifa temâm olma dıkca ve çocuk gözünü 'aleddevam açık tutmaya başlamadıkca tedaviyi kesmemeli.

Hafif nisbetde argyrol kullanmamalı, mah-

lül 10 da 2 den aşağı olmamalı, ve argyrol eyi markalı ve taze olmalı ; bundan fazlası müte-hassısın selâhiyyetine geçer. Dünyadaki körle-rin üçde birini vücade getiren bu hastalık hak-kında ne kadar uzun yazılsa çok olmaz .

Yeni doğan çocukların cerahatli oftalmiasının dehşet ve tahribatının Fransa'da önüne geçmek için fransa göz hekimleri sindikası 1909 Mayıs ıctima'ında Doktor Gosse nin müdellel raporunu münakaşa ettikten sonra mümkün olduğu kadar sür'atle müzakere ve kabul edilmek üzere aşı-ğdaki kanun layihasını Fransa Parlamentosuna tevdi' etmeye karar verilmiştir :

Madde 1 : Bir ebe, bir süt nine yahud do-ğalı henüz iki hafta olmamış olan bir çocuğa bakan lâ'aletta'yın diğer bir kimse , çocuğun gözlerinin yahud bir gözünün ufunetlendiğini müşahade eder etmez altı sa'at zarfında bir tıp Doktoruna yahud bir sıhhiyye me'muruna ve bilhassa , eğer bulunduğu yerde varsa , bir göz he-kimine tahriren mü-raca'at etmeye mec-burdur.

Madde 2 : Yukarıdaki madde'î kanu-niyyenin ahkâmına her muhalif hareket 1 frankdan 100 fran-ga kadar ceza'î nakdi ile ve cürmün teker-rürü halinde 1 aydan 6 aya kadar haps ile tecziye olunur .

Şekil 16 — Cerahatli göz zarfında hastalığına tutulan ve anlattığım tedbirler yapılmadığından iki gözü kör olan bir yavruca.

Tedavisinde geç kalınan cerahatli gözzarilti-hablarının ba'is olduğu körlüklerin 'azım mikdarı göz önüne getirilirse bu kanun lâyihasının neka-dar yerinde olduğu teslim olunur ve bizde de böyle bir kanunun Büyük Millet Meclisimizden çıkması temenni olunabilir. Vakı'a bizde de sarı hasta-lıklardan ba'zılarının ihbarını mecburi kılmış olan bir madde'î kanuniyye vardır ; fakat bu

meyanda yeni doğan çocukların cerahatli oftalmiası, sureti mahsusada istihdaf olunmamıştır .

GÖZ KUŞ PALAZI

Kuş palazı mikrobu yalnız boğazda hasta-lık yapmaz, gözlerde de zuhur eder .

Bu hastalık çok bulaşıcıdır. Ve gözü büyük tehlikeye düşürür. Fakat başlar başlamaz, hasta doktora gösterilir ve doktorda hastalığı tanıya-rak derhal hususî serumunu şırınga ederse ertesi günü göz kapağını kaplayan ve balık pullarını andıran beyazımtırak yahud gri sa-rımtırak lüveyhaların ga'ib olduğu görülür .

Gözü kuş palazı hastalığına tutulan hastalar derhal yalnız bir odaya alınmalı. kuş palazının dehşetli sirayetini düşünmeli, hastalar ihtilatdan men' edilmeli şedid ve sıkı tedavi altına alın-malı . Bu suretle hem hastalar kurtulur hem de başkalarına geçmesine mümâne'at edilmiş olur.

TRAHOM

Göz hastalıklarının en ziyade bulaşıcısı ve en ziyade kör yapanı trahomdur , denile bilir . Trahom çok eski zamanlardan, Hazretî İsanın doğmasından bin beş yüz sene evvelden beri ma'lûmdur . Mısır bir aralık istilâ etmiş olan Napoléonun Askerleriyle Fransaya ve Avrupaya nakl olduğu yazılırsa da Avrupada çok za-mandan beri mevcut olmuş olduğu muhakkak-dır. Mısırın fatihi Yavuz Sultan Selimin asker-leri ve Sultan Mahmud zamanında Anadoluya giren Mısırlı İbrahim Paşanın askerleri ve harbi 'umuminiñ mütarekesini müte'akib Mısırdaki harb esirlerimiz bu hastalığı Anadolumuzda âlevlendirmişlerdir . Bu sebeble Sıhhiyye ve Muaveneti İctima'ıyye Vekâletimiz, anadolunun ba'zı mahallerinde trahom mücadelesi teşkilâtı vücade getirmiştir . Anadolunun Hısnı Mansur gibi ba'zı yerlerinde ehalinin, sureti 'umumiyyede , trahoma mübtelâ bulunduğu görülmek -dedir. Bina'en 'aleyh trahomdan korunmak hak-kında her tarafda konferanslar vermek , pro-jektörler vasıtasile trahomun tahribatını halka

göstererek trahoma karşı uyanık bulundurmak, köylülerin anlayacağı yolda küçük sıhhi risaleler yazmak, dağıtmak, vatani ve insani vazifelerimizdendir .

Genç san'atdaşımız Dr. Nuri Fehmi Beyin **Trahom** adlı risalesi çok faydalıdır ve bu nevi'de birincidir . Bunun okunmasını tavsiye ederim .

TRAHOM BULAŞICI BİR HASTALIKDIR

Trahomun bulaşıcı bir hastalık olduğunda hiç şübhe kalmamıştır. Hattâ yalnız bir gözün trahoma tutulub diğer gözünün sağlam kaldığı kimseler nadirdir . Yalnız bir gözünde trahom görülen hastaların hastalıkları yenidir ; bir müddet sonra her iki gözün trahoma tutulmuş olduğu görülür.

TRAHOMUN SIRAYET ÂMİLİ

Trahom hastalığının bulaşmak vasıtası hasta olan göz kapaklarının iç zarından sızan çapaklardır. Bu çapaklar salim göze el ile , havlu ile, basılı hastalığın 'âmili olan maddeyi nakl edebilen bir vasıta ile sâlim göze dokunursa sağlam göz bu hastalığa tutulur. Hastalığı en ziyade bulaşdıran şeylerden biri sineklerdir. Trahomun hava vasıtasile sirayet etmediği ma'lûmdur . Trahomlu hastanın havlusu , sürmedanı, oyuncacı, kitabı, hamam havlusu, yastığı, yüz yastığı, yorganı, yatak takımları, mendili , iskanbil kâğıdı ve sairesi , trahomlu çocukların sâlimlerle dershanede tedris olunması, bunların beraberce oynamaları , 'ayni lavaboda yüz yıkamak , trahomlu kimselerle 'ayni yatakda koyun koyuna yatmak trahomlu validelerin kendi mendillerile trahomsuz çocuklarının göz yaşlarını silmeleri etc... Hev bu hastalığın bulaşması ve yayılması sebeplerindendir. Kışlalarda, mekteplerde, habshanelerde, Eytamhanelerde , pansiyonlarda ve emsali izdahamlı yerlerde bu hastalık çok ta'ammün

eder. Ve sür'atle herkese bulaşır. Göz kapaklarının iç zarlarını kanlandıran, kızartan kumlu ve tozlu rüzgârlar, pek sıcak memleketler, kumluk çöller, evvelce çapak yapan hastalık geçirmiş gözlerde, tarhomun zuhurunu kolaylaştırır.

TRAHOMLU GÖZÜN HALİ

Trahomlu gözler bilhassa giceleri gözlerinde kum varmış gibi bir rahatsızlık duyarlar . Göz kapakları kalınlaşmış ve aşağıya doğru düşük olur. Bu sebeble alt ve üst göz kapakları arasındaki açıklık az olur. Hastalık şişir. Gizliden gizliye ve yavaş yavaş gözde birleşir ve hastayı göz hekimine gitmeye mecbur ettiği vakit ekseriya eyice kök salmış bulunur . Bu sebeble trahomlu yerlerde yaşayanlar gözlerinde az bir rahatsızlık duyar duymaz göz hekimini bulmalıdır. Trahom eskimiş ve tedavi edilmemiş olursa üst göz kapağı içeriye doğru kıvrılır. Kirpiklerin vaz'iyetleri bozulur, göze batar, gözün Karniyye denilen şeffaf kısmının üst tarafı şeffaflığını yavaş yavaş gâib eder.

Trahomlu bir göz kapağı çevirildiği vakit (Şekil 16) de görüldüğü veçh ile adetâ bir çilek manzarası arz eder ve çileği teşkil eden kabarcıklara müşabih kabarcıklar görünür . Asıl hastalığın zehri bu kabarcıklardır ve bu kabarcıkların içindedir .

Böyle kabarcıklar frengili ve veremli adamların göz kapakları hastalıklarında görülürse de bunları biri birinden ayırmak kolaydır: Frengillilerin ve veremlilerin kulak tozlarındaki bezler şişkin olur . Bu hastalıklara mahsus diğer 'alametler bulunur . Trahom un yalnız gözle görüle bilen 'alametlerinden biri de gözün şeffaf kısmının bilhassa üst tarafının şeffaflığını az çok gayb etmesi, donuklaşması ve beyazlanmasıdır .

Devam edecek

Mes'ul imtiyaz Sahibi avukat İrfan Emin

[İsmail Hakkı matbaası]